

EDUSKUNNAN VALTIOVARAINVALIOKUNTA**HE 43/2020 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VUODEN 2020 TOISEKSI LISÄTALOUSARVIOKSI, 24.30. KANSAINVÄLINEN KEHITYSYHTEISTYÖ****24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö****Humanitaarisen avun rahoitustarve**

Ulkoministeriö esittää lisätalousarviossa humanitaarisen avun käyttösunnitelmakohdan määrärahan lisäämistä 9 370 000 eurolla varinaisen kehitysyhteistyön momentin käyttösunnitelmaa tarkentamalla. Vuoden 2020 momentin varinaisen kehitysyhteistyön käyttösunnitelmakohtainen jako tarkentui hallituksen talousarvion jättämisen jälkeen, loppuvuodesta ulkoministeriön toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2020-2024 valmistelun yhteydessä. Näitä muutoksia kuten humanitaarisen avun korottaminen tehdään nyt lisätalousarvion yhteydessä. Muutos on kiireellinen, jotta koronaviruspandemian johdosta kasvaneisiin humanitaarisen avun tarpeisiin pystytään reagoimaan. Tehdyt vähennykset eivät kohdennu suoraan mihinkään kohteeseen, vaan ovat vähennyksiä ko. käyttösunnitelmakohdan jakamattomista varoista.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä vuoden 2020 talousarviosta joulukuussa 2019 valiokunta lisäsi määrärahaa momentille 24.30.66 Varsinainen kehitysyhteistyö 700 000 euroa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tukeen (käyttösunnitelmakohta 8). Rahoitusta tulee osoittaa myös maailmanlaajuiselle rokutus- ja immuunikoalitiotoiminnalle Gavin kautta, joka rahoitetaan ulkoministeriössä käyttösunnitelmakohdalla 4, maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö. Tästä johtuen Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle käyttösunnitelmakohdalta vähennetään 200 000 euroa, joka tullaan valiokunnan toivomuksesta kohdentamaan maailmanlaajuiselle rokutus- ja immuunikoalitiotoiminnalle Gavin kautta (jolle yhteensä esitetään rahoitusta 500 000 euroa).

Lisäksi ulkoministeriö esittää humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön rahoituksen joustavuuden lisäämistä. Pitkittyneiden kriisien hoitaminen edellyttää rauhanrakentamisen, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamista. Joustovaraa tarvitaan myös äkillisiin humanitaarisiin ja globaalien terveysuhkien aiheuttamiin kriiseihin vastaamisessa. COVID-19 -pandemian johdosta myös käyttösunnitelmakohtien 2. ja 8. määrärahaa voidaan ohjata humanitaariseen apuun maiden tai alueiden pitkittyneiden kriisien tai äkillisten kriisien ja katastrofien hoitamiseen sekä näiden kriisien ja katastrofien ennaltaehkäisyyn tai niistä toipumiseen.

Humanitaarisen avun tarve on kasvanut nopeasti kuluneiden kymmenen vuoden aikana. YK:n vuoden 2020 hätäapuvetoomusten yhteenlaskettu loppusumma on noin 25,6 mrd. euroa ja kiireellisen avun tarpeessa on noin 168 milj. ihmistä. Kodistaan paenneita on noin 70 milj., joista n. 25 milj. oman maan ulkopuolella. Rajallisen rahoituksen takia avun tarpeista pystytään yleensä kattamaan noin 60 %. Suurimmat tarpeet ovat tällä hetkellä Syyriassa, Jemenissä, Sahelin alueella Länsi-Afrikassa ja Kongon demokraattisessa tasavallassa. Pitkittyneet konfliktit aiheuttavat noin 80 prosenttia avun tarpeista, mutta myös luonnonkatastrofien aiheuttamat tuhot ovat kasvaneet. Koronaviruksen (COVID 19) aiheuttama pandemiariski tiheästi asutuilla kriisialueilla ja pakolaisleireissä lisäävät humanitaarisen avustustyön vaativuutta ja avustusjärjestöt ovat maaliskuussa julkistaneet erillisen vetoomuksen, jonka avulla yritetään ennaltaehkäistä ja vähentää koronaviruksen kielteisiä vaikutuksia avustusoperaatioihin. Maailmanlaajuisesti tähän työhön tarvitaan noin 2,5 mrd. euroa jo olemassa olevien avun tarpeiden lisäksi.

Humanitaarista apua annetaan aina tarpeiden perusteella. Se ei ole poliittinen vaikuttamiskeino tai kriisinhallinnan väline, vaan sillä pyritään pelastamaan ihmishenkiä, lievittämään hätää ja luomaan

mahdollisuuksia paluuseen normaaliin elämään. Humanitaarinen apu lisää myös vakautta ja vähentää ihmisten tarvetta siirtyä muualle. Apu koostuu käytännössä suojelusta (hätmajoitus, rekisteröinti), hyödykkeistä (ruoka, perustarvikkeita) ja peruspalveluista (terveydenhuolto, perusopetus). Avun toimittamiseen liittyvät riskit ja ongelmat ovat kasvaneet, koska sodankäynti kohdistuu pahimmissa kriiseissä yhä enemmän siviiliväestöön eivätkä taistelevat osapuolet kunnioita kansainvälistä humanitaarista oikeutta.

Suomi on pitkään tukenut kansainvälistä humanitaarista avustustyötä tarjoamalla rahoitusta, puolustamalla kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja vastaanottamalla kiintiöpakolaisia. Tästä työstä Suomi on saanut tunnustusta ja arvostusta. Suomen rahoittama hätäapu kohdennetaan luotettavien kanavien kautta; YK-järjestöt, Punaisen Ristin liike sekä tunnustetut suomalaiset avustusjärjestöt. Suomella on monivuotiset rahoitus sopimukset keskeisten yhteistyöjärjestöjen kanssa ja noin 40 % Suomen tuesta myönnetään yleisrahoituksena. Tämän ansiosta avustusjärjestöt voivat toimia nopeasti ja joustavasti tuen kohdentamisessa esimerkiksi koronaviruksen aiheuttamiin tarpeisiin. Avustusjärjestöjen johtoelimissä ja rahoittajaryhmissä Suomi on erityisesti edistänyt erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden (vammaiset, naiset ja tytöt) asemaa humanitaarisessa työssä mm. tukemalla uusia toimintamalleja.

Suomen humanitaarisen avun rahoitus on ollut korkeimmillaan vuonna 2014 jolloin se oli 105,7 milj. euroa. Sen jälkeen rahoitus laski kehitysyhteistyövaroihin tehtyjen leikkausten seurauksena noin kolmanneksella. Nyt esitetyn määrärahalisäyksen jälkeen avun taso (n. 81,9 milj. euroa) on tänä vuonna vielä huomattavasti alhaisempi kuin kymmenen vuotta sitten (esim. 91,4 milj. euroa v. 2011). Lisämäärärahojen avulla Suomi voi tukea voimakkaammin toimia, joilla vähennetään koronaviruksen aiheuttamia vaikutuksia kriisialueilla mm. opetuksen ja terveydenhuollon sektoreilla.